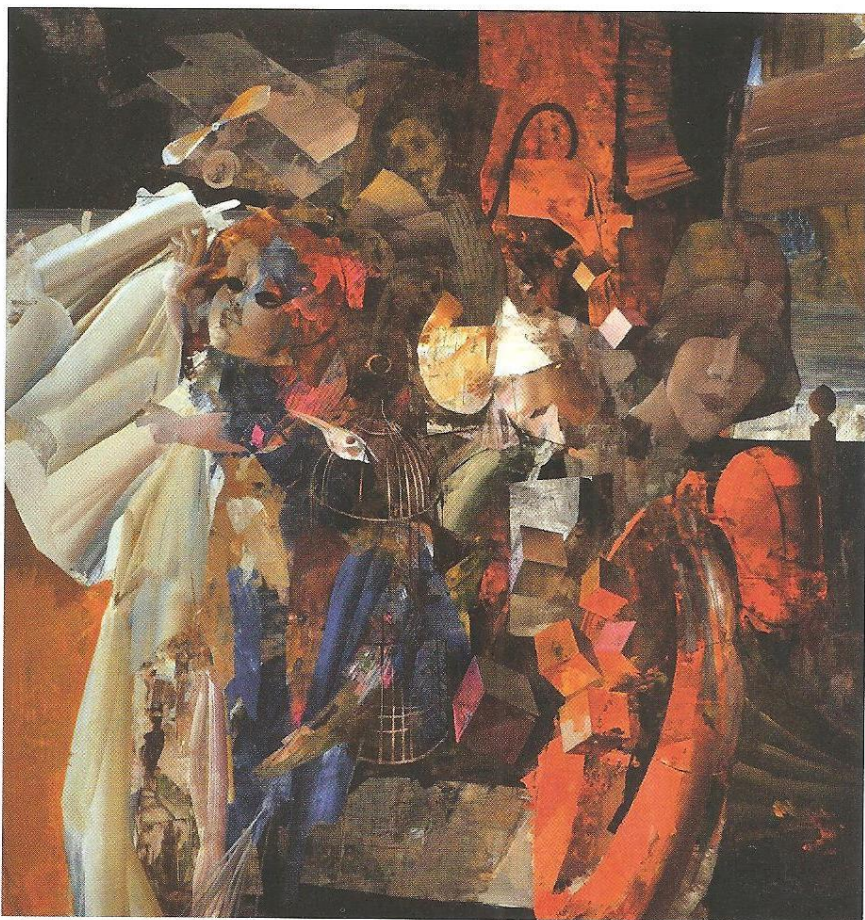
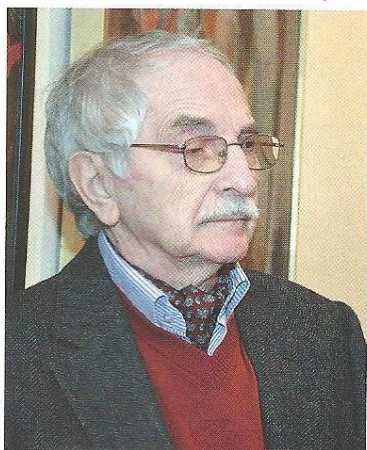


DUNCSÁK ATTILA KASSAI FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSÁRÓL

Egy másik világ...



Ungvár 1946



Duncsák Attila

Sors és jelkép címmel a tavasz folyamán nyílt meg a Magyar Nemzeti Galériában egy olyan nagyszabású kiállítás, amely először foglalja egybe az 1920 és 1990 közötti időszak erdélyi magyar képzőművészetét. A kiállítás címüül

Méliusz József, a jeles erdélyi író könyvének címét választották, amely eredetileg egy 1942-ben tett dél-erdélyi utazás tapasztalatait foglalta egybe. Azon a kiállításon több mint négyszáz művész állít ki. Ugyanakkor a sors és jelkép rendkívül találó *Duncsák Attila* felvidéki magyar festő kiállítására is. Ő ugyan most egyéni tárlatot rendezett, de sorsa igazi XX–XXI. századi magyar sors, mely tele van jelképekkel...

Mindezt már életútja jelzi. A művész 1940-ben Kárpátalján, Ungváron született, nehéz időkben. Gyermekkora háborús éveinek megpróbáltatásai után ifjúkora sem volt könnyebb. Édesapját Szibériába vitték, ahonnan megrokkantva érkezett haza, s a sztálini Szovjetunióban a kárpátaljai magyarság reményvesztetté vált. Az ungvári iparművészeti szakközépiskola festészeti szakán érettségizett. Ő maga is csodának tartja, hogy nem is csak Ungváron vagy Lembergben vagy Kijevben végezhetette felsőfokú mű-

vészeti tanulmányait (e városok is már egyre magasabb „fokozatokat” jelentettek), hanem 1961-től egyenesen Leningrádban (vagyis Szentpéterváron...), melynek magyarázata abban rejlik, hogy egy Ungváron járó leningrádi iparművész professzor felfigyelt a fiatal ember tehetségére. Így került Duncsák Attila Leningrádba, az ottani Iparművészeti Főiskolára, ahol 1967-ben diplomáját is megszerezte, üveg- és kerámia szakon.

Ungvárra hazatelepelve megpróbált alkotói munkát folytatni, voltak is úgynevezett murális megbízásai (üveg- és kerámiamunkákat tervezett, kivitelezett), oktatója is lett a helyi – jó színvonalú – művészeti középiskolának (volt növendékei ma is szeretettel és tisztelettel gondolnak rá), de akkor rá kellett döbennie, hogy nem tud kitörni abból a fojtogató szellemi levegőtlenésből, amely ekkoriban jellemezte e várost, az országot, hiába lett tagja a Szovjet Képzőművészek Szövetségének és a Képzőművészeti Alapnak. Kockázatos vállalkozásként 1982-ben a szomszédos Szlovákiába települt át családjával, Kassára, ahol azóta is él és dolgozik, s ahol már 1983-ban tagja lett a Szlovák Képzőművészek Szövetségének...

Bár köztudott, hogy a felvidéki magyar művészek sorsa sem könnyű, mégis művészi kibontakozásának éveit ezután következtek, amikor is táblaképfestőként folytatta pályáját. Első önálló kiállítását is Kassán rendezte 1985-ben, s az elmúlt évtizedekben a felvidéki magyar és szlovákiai képzőművészet egyik meghatározó alkotója lett, otthon és külföldön egyaránt. Festészete legfontosabb szellemi lényegét abban körvonalazhatjuk, hogy rengeteg keserű élettapasztalatát nem szociográfiai, szociológiai aspektusú realizmus stílus keretei között festi meg, hanem mintha távol tartaná magát eme – egyébként oly közzismert és például az erdélyi magyar festészetben oly jellemző – felfogástól, s művészetében az évtizedek során kiemelkedett a hétköznapi szorításából és látványos festői felfogásában inkább egyfajta személyes, erős gondolatiság keretei között vall a világról, amely olykor filozófiai, ontológiai magasságokba emelkedik.

Duncsák Attila ugyanakkor mindig tömörít, képei több időpillanatot egyesítenek egy kompozíció keretében, így azok telítettsége, sűrűsége mindig felfokozott. Motívumaiban ott van a valóság formavilága – elsősorban emberábrázolásában, az



Shopping

arcok kiemelésével, az emberi test egyes részletei megjelenítésében –, ám összességében mindebből egy sajátos szürrealisztikus, víziókkal és látomásokkal telt képi világ keletkezik. Művészetének jelentős fundamentumát adják történelmi, művészettörténelmi utalásai, emlékei, melyekben központba kerülnek a németalföldi és itáliai művészet jeles alkotói, művei. Ezek azonban nem parafrázisok, hanem felvillantásai örömeinek. A művész eseményeket, történéseket egy képbe foglalva

olyan intenzív látványokat teremt, melyek borzongatóan argumentálják a lessingi termékeny pillanat esztétikai lényegét.

Duncsák Attila festészetében bátran alkalmaz grafikai, rajzi eszköztárt is, így külön egyedi minőséget teremt vonal és folt harmóniáival, disszonanciáival. A többségében temperával festett kompozíciók – a választott és általa kedvelt technikából eredően is – mindig frissek, mozgalmasak, expresszív erejük azzal is fokozódik, hogy eszközhasználata is eleven, gazdag, az

ecset mellett érzékelhetően, textúrái gazdag manualitásúak.

A budapesti Kárpát-Haza Galériában megrendezett kiállítása, mely Évek-Képek címmel augusztus 11-ig tekinthető meg (VI., Teréz krt. 9.) jól illeszkedik e galéria gondolatiságába, s ismét csak jelzi, hogy a sok próbatételt átélt magyar alkotók milyen szuverén művészi világot képesek teremteni, s hogy milyen hajszályökéren keresztül fejezik ki szorongásaikat, aggodalmaikat, művészi létük, művészi praxisuk folyamatosan átélt feszültségeit. Duncsák Attila arra képes, amelyre kevesek. Képeivel egy virtuális világba lép. Egy korábbi interjújában így nyilatkozott a képről: „A lényeg pedig valahol az, hogy ne ebből a világból szöljön, hanem a képről szöljön hozzád egy másik világ.” Nos, ezt érezzük a festő egész kiállításának szinte minden festményén, koraiakon és későbbiekén egyaránt, hol konkrétabb, hol indirektebb festői utalásokkal.

Az idén 75. életévét betöltő festő – akit ezúton is szeretettel köszöntünk – megteremtette a maga világát, s képeiről valóban hozzánk szól egy másik világ. Ami Duncsák Attila saját külön világa, ami képes arra, hogy megérintve a nézőt egyben bevezesse ebbe a szín- és gondolatgazdag teljességbe, amely nagyon is európai, ugyanakkor – a kárpátaljai és a szlovákiai hosszú évtizedek dacára – nagyon is magyar.

Feledy Balázs

